TRIȘTI-COPIL ȘI INIA DINIA

A fost, a fost, că dacă n-ar fi fost, nu s-ar povesti, nici eu a lehăi ca un purice-a plesni. Și eu nu-s de când poveștile; îs mai dincoace cu vo două-trei zile. Poveștile pe la poartă trecea când pe mine mama mă făcea. Ș-am luat și eu una de coadă, ș-am zvârlit-o peste poartă, și ț-o spun amu dumitale.

Cică era un împărat bogat de nu se mai afla altul ca el pe sub soare: bani, măi, aur și argint... ciubere pline de galbeni. Ș-avea numai o fată. Și ce i-a venit fetei prin minte, c-a zis către tată-su:

— Tată, să-mi faci o mănăstire.

— Ț-oi face, draga tatei.

— Da iacă cum să mi-o faci: să fie numai de aur și din argint din sorocoveți, că știu că ai de unde...

Cum n-avea să i-o facă dacă era plin de avere, cum îi stupul! Unde-a-nceput a scoate cu ciuberele bani ș-a plăti la meșteri ș-a dat în scurtă vreme gata mănăstirea: cât din bani zidită, cât cu aur și argint poleită. Mănăstirea era cam strâmtuță, nu-i vorbă, dar înaltă.

— Tată - zice fata - eu aici singură, în mănăstirea asta, n-oi ședea. Să te duci prin țară și să cauți douăsprezece fete tot așa de tinere și frumoase ca și mine, să nu mă cunosc eu dintre ele.

Și s-a dus împăratul ș-a căutat și-a găsit numai unsprezece fete; iară după ce le-a găsit le-a adus acolo la mănăstire.

— Da, unde-i cea de a douăsprezecea?

— D-apoi n-am găsit-o.

— Se află să n-o fi găsit?

— Nu-i vorbă, am dat eu peste una, tot așa de la fel ca voi; da iacă cum îi pricina de n-a venit: fata aceea a avut mamă și mă-sa după ce-a făcut un copil, a trăit numai v-o trei zile, ș-a murit, ș-amu a rămas fata să-ngrijească de

băiat.

— Numai asta-i toată pricina? D-apoi cât îi împărăția mnitale de mare nu s-a găsit cineva să crească un biet copil? Cât de fără zăbavă, s-aduceți fata cu copilul aici.

Ș-au adus slujitorii fata cu copilul (cu frate-su). Da, ce frumusețe de copil, de nu mai era altul ca el pe sub soare! Cum l-a văzut fata-mpăratului, îndata mare i-a adus o dădacă și i-a poruncit:

— Ia copilul și să mi-l crești într-o zi, ca alții într-o lună; și-ntr-o lună, ca alți într-un an.

— Așa oi face.

La un an băiatul era mărișor, putea umbla, putea grăi, cum ar fi unul de iștialalți la zece-doisprezece ani.

Pe fata-mpăratului o chema Inia Dinia. Iar băiatului, ș-a bătut multă vreme capul cum să-i puie numele, și s-a ales că pe băiat să-l cheme Triști-Copil.

Amu aude fata că-ntr-o țară depărtată este o școală împărătească ș-a zis, către tată-su:

— Babacă, să iei și să duci băiatul la școala aceea, c-aista, pe cum văd eu, are să fie om scump.

Ș-a pus împăratul doi cai la trăsură și s-a dus peste nouă mări, peste nouă țări, peste nouă vinetii, a șaptea-mpărăție. După ce-a ajuns acolo, i-a lăsat băiatului bani de cheltuială, iar el ș-a luat drumul spre casă, ș-a mers multă lume-mpărăție, că cuvântul din poveste, mai înainte este. Dar la despărțire, Inia Dinia a zis către băiat, că oricât de mult a ședea acolo la școală, de ea să nu pomenească, pentru că de-o pomeni, Triști-Copil, acasă nu degrabă a veni.

Cum a intrat băiatul în școală, numai o dată i-a arătat calfa pe hârtia asta, pe ceealaltă, pe cărți - și când a venit și l-a luat la cercetare, singur calfa s-a mirat: Măi, că nici așa băiat, încă nu mi s-a dat ochii a vedea și urechile a auzi. Aista are să fie mare om la vremea vremii!

A stat el în școala aceea preț de-un an, și-n vremea asta, toată cartea a-nvățat-o, mai-mai că-l întrecea pe calfă.

La împlinirea anului, s-a dus la-mpăratul cel cu școala ș-a zis așa:

—Înălțate-mpărate, eu de-amu mă duc acasă. Cartea cât am avut de învățat am învățat-o: n-am la ce mai sta să mai mănânc pâinea străinului.

— Dă, măi băiate! Dacă nu vrei să mai stai, cu de-a sila nu te poate ține nimenea. Ș-apoi alta: măi dragul tatei - zice către un fecior care-nvățase cu Triști-Copil - adă v-un pahar de rachiu și cinstește băiatu ista, că la drum i-a prinde bine.

Și i-a dat un pahar de rachiu. Când să-l puie la gură, răspică Triști-Copil:

— Aai! bogdaprosti, să fie de sănătatea dumnitale, înălțate bezede.

Ș-a băut paharul, de dușcă.

— Mai dă-i unul - zice împăratul.

Când l-a pus la gură a zis că să trăiască înălțatul împărat și să fie de sănătatea lui.

— Mai dă-i un pahar, măi!

Când l-a pus la gură și pe-aista, a zis că să trăiască toată gloata împărătească și să fie de sănătatea înălțatei împărătese.

— Mai dă-i un pahar, măi băiate, că-i drumul depărtat.

Când l-a mai pus și pe-aista la gură, a zis că să trăiască toți oamenii împărătești și să fie de sănătatea Iniei Diniei.

— Da cine-i aceea Inia Dinia, măi băiate?

— Da cine să fie? Aceea-i stăpâna me (a); aceea m-a crescut și m-a dat pe mine la carte.

— Noa, de-amu să stai aici, că nu-ți dăm drumul acasă.

— D-apoi de ce?

— D-apoi ia, până ce n-a veni stăpână-ta; că vrem și noi să știm cine-i aceea Inia Dinia.

— Cum are să vie ea, dacă nu știe nimica ce-i de capul meu?

— A veni ea, la un an, la doi, la trei; ce mai la deal, la vale, până n-a veni ea, nu-ți dăm drumul. Să-l puneți la

opreală, măi!

Și l-au pus la opreală pe Trişti-Copil. Nu era închis, avea voie să umble pe-afară prin ogradă, fără decât n-avea voie să se ducă acasă. Urât îi mai era bietului băiat, sărmanul! Umbla și el când încolo, când încolo, mai dihai decât un om beat.

Amu, ce-i vine-mpăratului prin minte: să-și facă niște dinaluri (binale). Adus-a lemne multe; tocmit-a meșteri și s-a apucat de lucru. A dat lemnele la topor, la bardă, la șfară, ș-apoi s-a apucat de-nchiet. Trişti-Copil ședea toată ziua pe lemne și se uita la meșteri cum lucrau. După ce-a închiet lemnele, le-a ridicat sus, care-și la locul lor; iar băiatul s-a suit și el acolo sus.

Da, zice calfa meșterilor acelora:

—Înălțate bezede! Ce șezi, rogu-te, așa de scârbit?

— Nu-mi mai zice bezede, că eu nu-s bezede, eu nu-s de-aici. Eu îs cine știe de unde: de peste nouă țări, de peste nouă mări, de peste nouă vinețiі, a șeptea-mpărăție.

— Ee, poi dă, dragul meu, cu mâna ț-aș lua durerea de la inimă; dară dacă nu pot!

— Știi ce una, calfă?

— Ști dacă mi-i spune.

— Ești dumneata meșter?

— D-apoi mai este ca mine altul pe podul pământului?

— Putea-u-ai să-mi faci un cobuz?

— Ahăăă, mă miram, ce-ai să mă-ntrebi. Ți l-oi face cât de degrabă.

— Și cât mi-i cere?

— Nu mult; ia, de-o ocă de rachiu.

— Ț-oi da și de două ocă, numai să mi-l faci.

S-apucă meșterul de cobuz; dar numai seara la lumânare lucra la el, că ziua nu dovedea cu lucru-mpărătesc. În trei seri a dat cobuzul gata. Când l-a pus Trişti-Copil la gură, așa cânta de se răsuna palatul.

A doua zi s-a suit acolo sus și aceea cântare cânta biatul, că s-a auzit răsunetul tocmai la mănăstirea Iniei Diniei.

— Fetelor - zise ea, dac-a auzit sunetul cobuzului - cântarea asta nu-i a altuia, fără numai a lui Triști-Copil. El trebuie să fie la opreală. M-a pomenit cumva pe mine, și iacă amu nu-i dau drumul. Degrabă vă gătați cu ce aveți voi mai frumos și mai minunat și să mergem la băiat.

Și s-au-mbrăcat ele și s-au gătat, au încuiat mănăstirea și-au ieșit cu toatele afară.

— De-amu țineți-vă de mână.

Ș-acelea puteri le-avea Inia Dinia că numai ce s-a înălțat toată ceata în văzduh, și cât te-ai șterge la un ochi, a ajuns la împăratul cel ce oprise pe băiat.

S-a minunat împăratul de frumusețea femeii acesteia.

— Da la ce-ați pus băiatul la opreală?

— Da ca să vii să te văd și eu cine ești.

— Apoi bine, iacă asta-s, care mă vezi. Dar băiatul unde mi-i?

— Da ia, într-o odaie de-acestea.

Atunci numai ce iese și Triști-Copil.

— Așa-i că n-ai ascultat de sfatul meu? Așa-i c-ai pomenit de mine?

— Apoi așa-i.

— De-amu, dragul meu, du-te acasă și să-ți faci un băț de fier și opinci de fier. Ș-atunci mi-i găsi, când s-o roade bățul, de-a rămâne numai cât ții în mână, și opincile să se roadă pân-or rămâne numai nojițele! Să mă cauți la mănăstirea *Calu Gastru* într-un pai reazemă și într-un păr spânzură.

Unde s-a dat băiatul meu la plâns, de se scutura cămașa pe dânsul, pentru că vedea că rămâne singur pe lume.

— Nu umbla a-ți mai face inimă rea - zice Inia Dinia - c-aista-i canunul[1]. Eu, de aceea mă duc la aceea mănăstire, ș-apoi de-acolo are să-ți fie bine.

Și s-au ridicat în văzduh Inia Dinia cu cele douăsprezece fete și sau făcut nevăzute; iar Triști-Copil s-a pornit spre casă. Dac-a ajuns acasă, ș-a făcut opinci de fier și băț de

[1] Suferință, tortură, pedeapsă, caznă, chin: *ce canon pe capu meŭ!*

fier ș-a plecat spre mănăstire. Da, în mergerea lui, nu mai avea drum hotărât. Apuca peste dealuri, peste văi și peste păduri. De la o vreme a ieșit din niște păduri ș-a văzut cam depărtișor niște curți. El a mers până de-aproape; dar n-a tras deodată la curți, a tras la niște odăi. Cei de la odăi l-au întrebat că-n ce fel umblă el pe-acolo „de unde ești și unde te duci?"

— Ști-mă Dumnezeu. Nu mi-ți primi să vă slujesc, să capăt o bucățică de mămăligă, să nu pcei[2] de foame.

— D-apoi te-om primi, măi. Dar carte știi v'oleacă?

— Știu oleacă.

Și-l iau și-l duc la școala împărătească. Calfa de-acolo cum l-a văzut, l-a-ntrebat dacă știe carte.

— Ia, oleacă știu.

Și-i dă băiatului niște cărți să citească. Și când a prins el a citi, a rămas calfa ca cum ar fi încremenit.

— Măi, măi, carte știu; dar acesta mai mai să mă-ntreacă!

Văzând el că Triști-Copil îi dobă de carte, n-a mai stat de dânsul să-l învețe, că n-avea ce. L-a pus să cerceteze pe ceilalți ucenici. Da amu, o seamă de ucenici au prins ciudă pe ist străin și s-au sfătuit să-l bată, să-l alunge de-acolo. Un băiat de aceia, mai mare de trup și mai zdravăn, a început a căta pricină lui Triști-Copil, a sărit la el și l-a bătut.

Văzând străinul c-aici nu poate trăi, așa cam pe după miezul nopții, a luat și s-a pornit spre mănăstirea *Calu Gastru.*

Când dimineața, calfa dă de băiat că nu-i. Nu se da nimenea să spuie din ce pricină nu-i. Ce folos c-a aflat de ce n-a vrut să mai steie; amu cela era dus în lumea lui.

*

Noi să lăsăm pe Inia Dinia acolo la mănăstire și să

[2] *Să nu pcei* - să nu pier.

vedem ce-a mai făcut Trişti-Copil.

El mergând pe drum a dat de-o pădure, a dormit noaptea într-o poiană din mijlocul ei, şi a doua zi pe-amiază a ieşit din pădure şi cum a ieşit, s-a făcut înaintea lui un şes cât vedeai cu ochii. Pe şesul acela se vedeau de departe doi, isbindu-se; dar ce era, el nu putea să ştie. Să fie oameni, să fie cai, măi... ce să fie? Când se mai apropie, vede o zmeuaică bătându-se cu o drăcoaică. Dar ce bătaie se băteau, Doamne! Se făceau două roţi de foc... şi când se izbeau una-n alta săreau bucăţile şi scânteile din ele cine ştie unde.

Dacă l-au văzut, au început a se ruga să le judece el şi cum le-a judeca el aşa s-or lăsa şi ele.

— De ce vă mâncaţi voi şi vă bateţi în felul acesta? zice Trişti- Copil.

— Iacă de ce - răspunde drăcoaica; zmeuaica a făcut copilul acesta, şi după ce l-a făcut, l-a lăsat, ia, încolo; i-a fost lene să-l crească. Eu l-am luat şi m-am necăjit şi l-am crescut până în starea în care-l vezi, ş-amu vrea să mi-l ieie crescut gata. Apoi îi cu dreptu?

— Zmeuaică, să laşi băiatul drăcoaicei, dacă ţ-a fost urât şi greu a-l creşte. Ai fi bucuroasă să vii la masă de-a gata. Să te duci, zmeuaică, în drumul tău, şi tu, drăcoaică, cu băiat cu tot, în drumul tău; dacă vă place.

— Ai... îţi mulţumesc de facerea de bine; pentru treaba asta să ştii că te-oi ajuta şi eu cât de curând, zice drăcoaica.

— Fi-ţ-ar de cap şi de ciolane, că mi-ai luat băiatul, zise zmeuaica.

Trişti-Copil le-a lăsat şi s-a dus unde-avea de dus. Zmeuaica a apucat şi ea într-o parte; drăcoaica cu băiatul a rămas pe loc. După ce Trişti-Copil s-a depărtat, că de-abia-l mai puteai vedea, zice drăcoaica sfătuindu-se cu băiatul ei:

— Trişti-Copil ne-a făcut nouă un bine. Se cuvine ca şi noi să-i facem bine. Să te duci să-l ajungi şi să-i fii de ajutor, că în drumul lui are să treacă peste nişte ape, şi l-or

sluți podarii.

— Mă duc, mamă, să-l ajung.

Și cât te-ai șterge la un ochi, a fost pe-aproape de Triști-Copil, care s-a cam speriat văzând pe fiul drăcoaicei că vine ca un nour.

— Nu te teme nici leacă, pentru că eu nu vin nici c-un rău, fără vin să-ți fiu mâna de-ajutor până ce-i trece trei ape, c-amintrelea au să te sluțească podarii.

— Apoi hai dară înainte și-ți mulțumesc de cuvântul cel bun.

Și merg ei o bucată bună, până ce ajung la o apă de cele mari.

— Măi podare, îmi trage podul, c-am să trec de ceea parte.

— L-oi trage și te-oi trece apa, dacă mi-i lăsa să-ți scot un ochi.

— Te-oi lăsa, grăiește feciorul drăcoaicei.

Cum au trecut podul, le-a ieșit podarul înainte să-și ieie vama.

— Giuruită-ți trebuie, zice feciorul drăcoaicei, ochi îți trebuie, ochi ț-oi da.

Și când l-a luat o dată, măi, și când l-a ridicat în sus, tocmai în mijlocul apei cu capu-n jos l-a zvârlit. Au mai fost ieșit ei niște oameni și mai huiau; dar văzând că-i feciorul drăcoaicei, au tăcut molcum. Iești doi s-a dus înainte ș-au mers până ce-au ajuns la apa cea mare din mijloc.

— Trage podul, măi, c-am să trec de ceea parte.

— L-oi trage, da pentru asta, să mă lași să-ți tai o mână.

— Te-oi lăsa - răspunde tot feciorul drăcoaicei.

Cum au trecut apa, ș-a venit podarul, la vamă, a pățit-o ș-acesta ca și cel dintâi.

Ș-au mai mers ei - Triști-Copil și feciorul drăcoaicei - până ce-au ajuns la apa cea de la urmă - a treia.

— Trage podul și mă trece de ceea parte, măăi!

— Te-oi trece, măi, dacă mi-i lăsa să-ți tai un picior.

— Te-oi lăsa.

Și l-a-necat și pe-acesta ș-apoi a zis feciorul drăcoaicei:

— Eu aș merge cu tine la mănăstirea lui *Calu Gastru,* da-i departe tare și-s cam trudit. Mergi sănătos, că eu mă-ntorc înapoi.

— Mergi sănătos și dumneata, și bogdaprosti că m-ai adus teafăr pân-aici.

Ș-a mers Trițti-Copil, ș-a mers până ce-a ajuns la un pârâu mare și repede. Și era pe pârâul ista o moară de făcea numai piclă[3]. Morarul, cum l-a văzut, l-a întrebat că de unde-i și cu ce capăt umblă pe-acolo?

— Ști-mă Dumnezeu. Umblu și eu să găsesc undeva v-o bucățică de mămăligă.

— Dacă ți-i vorba de-așa, rămâi la mine, măi băiate, că tot îs eu singur și n-am pe nimeni de ajutor.

Ș-a rămas Trițti-Copil argat la morarul cela.

Amu iacă cum îi socoteala: la moara ceea venea întotdeauna un om călare pe un poloboc de grâu și măcina. Trițti-Copil în scurtă vreme a deprins meșteșugul morăriei și făcea treabă mai dihai decât morarul cel bătrân.

Moara era cu două pietre. Când venea omul cu polobocul, turna într-amândouă coșurile. La o covată ședea moșneagul și la alta Trițti-Copil. Văzând morarul cel bătrân ce lucru de treabă bună face băiatul, a mai lăsat moara în seama băiatului, iară el s-a dus la târg.

Când a ajuns cel cu polobocul la stăpână-sa, bucătărițele și chiar stăpâna l-a-ntrebat cine i-o măcinat grâul, că bun lucru de făină i-a făcut.

— Un băiatanaș îi tocmit slugă la morar, și băiatanașul mi-a făcut treaba asta.

— Na, zice stăpâna, să-i duci un galben și să-i spui că tot de astă făină să facă.

Apoi, domnule, moara aceea era a Iniei Diniei; iar cel cu polobocul la pităriile ei ducea făina. Nu tocmai tare departe de moară, era și mănăstirea *Calu Gastru,* cu chiliile celor douăsprezece călugărițe.

---

[3] *Piclă* - făină de cea mai bună calitate, foarte bine măcinată.

Omul cel cu polobocul, după ce-a ajuns la moară, a dat galbenul lui Trişti-Copil.

— Na măi, ţi-a trimis stăpână-mea un galben ş-a zis că tot de asta făină să-i faci.

— Ba i-oi face eu pe trei părţi mai bună.

Dar baba morăriţă crăpa de ciudă că n-a luat moşneagul ei galbenul.

— Numai drumurile le păzeşti - probozea baba pe moşneag, după ce venise de la târg. Iacă a venit cel cu polobocul ş-a dat băiatului istuia un galben. Nu era mai bine să-l fi luat tu? În loc să ne putem noi hrăni, hrănim un venetic din lume.

— Aăra, măi babă, lasă că ne-om hrăni noi şi singuri, dacă-i vorba de-aşa.

Şi cheamă băiatul şi-i spune să se ducă unde l-a-ndrepta Dumnezeu - „că eu, dragul meu, nu te mai pot ţinea”.

— M-oi duce, moşule, dac-aşa mi-a fost scris, să umblu pribeag prin lume, ca a nimărui.

Şi mergând băiatul aşa pe drum, se-ntâlneşte cu cel cu polobocul, care ducea făină la mănăstire.

— Bună vremea, om bun.

— Mulţumesc dumnitale, măi băiete.

— Nu mi-i lua şi pe mine pân-acolo unde mergi dumneata?

— Ba lua; dar, nu drept până la curţi, că mă tem să nu-mi bănuiască stăpâna.

Şi s-a suit Trişti-Copil pe poloboc, şi când mai-mai să se apropie de mănăstire, s-a dat jos şi s-a făcut un zugrav ş-a intrat într-o chilie la o călugăriţă.

— Bună ziua.

— Mulţumesc dumnitale.

— N-aveţi nevoie de-a zugrăvi ceva?

— Ba avem, cum nu.

Şi s-aşează Trişti-Copil ş-a zugrăvit chiliuţa aceea aşa de frumos, de gândeai că eşti pe altă lume, când ai fi intrat acolo.

— Ce mi-i cere pe lucrul care l-ai făcut?

— Ia, nimica; numai sănătate și voie bună.

Celelalte călugărițe tare s-au minunat de zugrăveala chiliei.

— Nu mi-i zugrăvi și mie chilia? zice o călugăriță.

— Ba zugrăvi.

Și ce-a făcut la astă călugăriță, era pe zece părți mai frumos și mai minunat decât la cea dintâi. Raiul pe pământ era în chiliuța aceea.

— Ce mi-i cere pe lucru?

— Ia, v-o zece galbeni.

— Ț-oi da, că și face.

Nu mult trece și vine Inia Dinia pe-acolo și i-a plăcut și ei ce-a văzut.

— Nu-i merge să-mi zugrăvești și chilia mea?

— Merge, cum să nu merg?

Și s-a apucat Triști-Copil de zugrăvit; dar frumusețe ca la chilia ceea de a doua n-a mai făcut.

Când au rămas în chilie numai Inia Dinia și cu Triști-Copil, apoi s-au cunoscut. Amu, iacă de ce-a zugrăvit mai frumos la cea de-a doua călugăriță: aceea era sora lui dreaptă.

Ș-apoi de-acolea, măi tată, sărutatu-s-au Triști-Copil cu Inia Dinia, drăgostitu-s-au, strânsu-s-au în brațe, rogu-te, ca cei care nu s-au văzut de-atâta amar de vreme. Și-apoi mai zi, că erau și tineri, ș-așa-i tinerețea asta, bat-o s-o bată!

Eu i-am lăsat pe dânșii acolo petrecând, ca-n vremurile-acelea, ș-am venit și v-am spus povestea lui Triști-Copil ș-a Iniei Diniei.

Auzită în seara de joi, 30 octombrie, 1897,
de la moșneagul Pavel Bârtea, mort în toamna anului 1898,
în vârstă de aproape 80 de ani.
Alexandru Vasiliu, *Povești și legende,*
București, 1928, p. 32-39.